

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ซึ่งองค์ประกอบหลักในการพัฒนาการศึกษา คือห้องสมุด จากปัญหาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงบทบาทการเรียนการสอน ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งค้นคว้าและเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ซึ่งประเด็นปัญหาที่สำคัญคือห้องสมุด ประสบปัญหาสถานที่คับแคบ แออัด และผู้ใช้อาคารไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าใช้พื้นที่ โดยเฉพาะห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร ดังนั้นสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารมีความสำคัญ ต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม การออกแบบ ห้องสมุดประชาชนที่ผ่านมานั้นบรรณารักษ์จะเป็นผู้ที่กำหนดแนวทางกว้างๆ โดยไม่ได้คำนึงถึง พฤติกรรม ความต้องการ ความรู้สึกมีส่วนร่วมของผู้ใช้ เพื่อที่จะใช้ในการกำหนดพื้นที่ใช้สอยในส่วนต่างๆ ของห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาโดยมุ่งศึกษาการออกแบบลักษณะทางกายภาพของพื้นที่พฤติกรรม การใช้สอย ความต้องการ และความรู้สึกมีส่วนร่วมของผู้ใช้อาคารห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาจากกรณีศึกษาและประเมินหลังการเข้าใช้อาคารภายหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post Occupancy Evaluation) และทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้อาคารด้านองค์ประกอบเชิงพื้นที่ภายในห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร และสภาพแวดล้อมภายในอาคารรวมถึงทัศนคติที่มีต่อห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครด้วยแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยผลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบเชิงพื้นที่ และสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร ให้สอดคล้องกับลักษณะกิจกรรมและพฤติกรรมการเข้าอาคารห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร

ทฤษฎีและแนวคิดตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร มาตรฐานห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร การรับรู้สภาพแวดล้อม อาณาเขตครอบครอง การประเมินหลังการเข้าใช้อาคารภายหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post Occupancy

Evaluation) กิจกรรมและพฤติกรรมการใช้ห้องสมุด หลักเกณฑ์ในการออกแบบห้องสมุด และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุด

การวิเคราะห์ผล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจวิเคราะห์เปรียบเทียบผังพื้นที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของกิจกรรม ความสัมพันธ์ของพื้นที่ภายในห้องสมุด ความต้องการพื้นที่ใช้สอย และเครื่องเรือนต่างๆ ภายในห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร และทำการประเมินหลังการเข้าใช้อาคารภายหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (Post Occupancy Evaluation) โดยทำการสอบถามความพึงพอใจและทัศนคติของผู้ใช้อาคาร ร่วมกับ แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตการณ์

ผลโดยสรุปของการศึกษาพบว่า ลักษณะการจัดหน่วยงานของห้องสมุดแบ่งเป็น 4 หน่วยงานหลัก ได้แก่ ส่วนวิชาการ ส่วนบริหาร ส่วนบริการสาธารณะ และส่วนเทคนิค ซึ่งควรรวมหน่วยงานสื่อโสตทัศนวัสดุไว้ด้วยกันกับส่วนเทคนิค ซึ่งสามารถตอบสนองต่อการค้นคว้าข้อมูลของผู้รับบริการในรูปแบบของสื่อโสตทัศนวัสดุได้ง่าย และตรงตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดในการจัดรวมสื่อความรู้ทุกด้าน ส่วนรูปแบบการจัดวางผังของอาคารห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครควรจัดให้ห้องสมุดอยู่ในที่ที่มีการคมนาคมสะดวกสบาย เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงห้องสมุด โดยตำแหน่งที่ตั้งของห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครไม่ควรอยู่เกินชั้นที่สองของอาคาร เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง ส่วนผังภายในห้องสมุดควรจัดผังแบบเปิดโล่ง และจัดกลุ่มพื้นที่ที่ไม่ต้องการเสียงรบกวน และพื้นที่ที่อนุญาตให้มีเสียงรบกวนได้ โดยนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดองค์ประกอบเชิงพื้นที่ และสภาพแวดล้อมภายในห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้แนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมในการออกแบบห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานครโดยมีแนวความคิดในการออกแบบหรือคำจำกัดความ (Key word) คือ Knowledge of Family หรือ แหล่งความรู้ของคนในครอบครัว โดยมีแนวความคิดหลัก (Concept Design) คือ Home Library หรือ ห้องสมุดในบ้าน ซึ่งการออกแบบห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร นั้นได้สร้างองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมภายในให้มีความสอดคล้องกับแนวความคิดโดยได้ออกแบบ ผังบริเวณ (Master Plan) และออกแบบสภาพแวดล้อมภายในเพื่อเป็นแนวทางให้กับห้องสมุดประชาชน กรุงเทพมหานคร

Education is a powerful tool for developing countries. The library serves as a major source of information to advance education in the important fields of technology. Individuals can improve their knowledge and do research by using the numerous venues available at the library. In general, the main problems with libraries are: too small spaces, crowds in popular areas, lack of comfortable surroundings, and lack of convenience when using the spaces. This is especially true for The Bangkok Public Library. Surroundings inside the physical building can influence human behavior. In the previous concept stages of library design, the librarians requested their needs for the interior. They did not think about how their suggestions would affect the users of the library. Those concepts did not consider the needs, feelings, and behaviors of the users.

This thesis is the study of design for using the space to meet the users' needs. In the Post Occupancy Evaluation, using questionnaires and interviews reveals the users' feelings and satisfaction in The Bangkok Public Library inside area and components. The results of this study will be used to determine the designs of future libraries.

The theory and concept of the research involving The Bangkok Public Library are existing standards, surrounding area, Post Occupancy Evaluation, activities, users' behavior, rules of designing and interior design. The results gathered from the Post Occupancy Evaluation, including interviews and observations, are used to determine users' needs, the layout of the interior, and the furnishings.

This study indicated that the library should be divided into four sections, which are academic subjects, administration, service, and entertainment. The entertainment section should include a communication system, which can easily retrieve information to gain knowledge. For the location of the library building, it should be built for easy and convenience access. The library should not be built over two stories high to allow easy use of all areas. It should have an open floor plan with separate areas for a loud zone and a quiet zone.

From this study, the ideas and plans make the library more suitable for the users by providing a superior design and the Key Words is "Knowledge of Family". The main concept design is "Home Library" for an updated redesign of The Bangkok Public Library. Its components for the interior design and surroundings are agreeable with the concept of the Master Plan.